

## YÂVEDÜD TEKKESİ

duvarındakilerin üstünde ayrıca, ahşap mimaride benzerine az rastlanan ve ilk bakışta gemi lumbozlarını andıran tepe pencereleri yer alır. Güney duvarının ortasında yarım daire kemerli kavsarasıyla sade görünümlü mihrap bulunur. Gerek bu mihrap gerekse minberle güneydoğu köşesindeki vaaz kürsüsünün asılları son yangında yok olmuş, yerlerine sanat değeri taşımayan yenileri konmuştur. Yapının kuzeybatı köşesindeki minarenin kaidesi kare planlıdır. Üçgen yüzeylerden meydana gelen pabuç kısmının üst kesiminde sağır kaş kemercikler sıralanmakta, bunların da üstünde kabartma olarak yazılmış küçük kitâbe kartuşları yer almaktadır. Daire kesitli gövde basit bir şerefe ve yine daire kesitli bir petekle devam eden minare kurşun kaplı konik bir külâhla son bulur. Kare planlı (6 × 6 m.) türbenin duvarları kesme küfeki taşıyla örülmüş, üstü kırma çatı ile örtülmüştür. Yâvedüd cadmesine bakan doğu cephesinde üç, diğer cephelerde ikişer adet olmak üzere toplam dokuz adet penceresi vardır. Kapısı da güney cephesinin doğu ucundadır. Pencereler yarım daire şeklinde kemerlerle, kapı sepet kulpu biçiminde bir kemerle donatılmıştır. Güney ve doğu cephelerinde kapı ile pencereler arasında pilastırlar yerleştirilmiş, cepheler dört adet silmeyle yatay dilimlere ayrılmıştır.

Kapının kemeri üstünde türbenin 1293'te (1876) Pertevniyal Vâlide Sultan tarafından yenilendiğini gösteren ta'lik hatla kabartma olarak yazılmış iki satırlık mensur kitâbe vardır. Aynı cephede iki pencere arasında yer alan sülüs hatlı, tarihsiz diğer mensur kitâbenin 1876'dan önceki türbe binasından kaldığı tahmin edilebilir. Doğu cephesinde ortadaki pencerenin üstünde Şeyh Abdülvedüd adını içeren, tarihsiz üçüncü bir kitâbe daha vardır. Çeşmeden geriye basık kemer biçiminde, istiridye ve kıvrık dal kabartmaları ile süslü, mermerden bir ayna taşı kalmıştır. Üzerinde Şemsiçemal Usta'nın adını ve 1324 (1906) tarihini veren, istifli sülüsle yazılmış bir kitâbe bulunmaktadır.

## BİBLİYOGRAFYA :

Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, I, 109; Bandırmalızâde, *Mecmûa-i Tekâyâ*, İstanbul 1307, s. 5; Ayvansarâfi, *Hadikatü'l-cevâmi'*, I, 287-288; a.mlf., *Mecmûa-i Tevârih* (haz. Fahri Çetin Derin – Vahid Çabuk), İstanbul 1985, s. 400; *Bâb-ı Âli Nezâret-i Umûr-ı Dâhiliyye Sicil Nüfus İdâre-i Umûmiyyesi Dersâadet ve Bilâd-ı Selâse Nüfus-ı Millisine Mahsus İstatistik Cetvelidir*, İstanbul 1301, s. 52; *Mecmûa-i Cevâmi'*, II, 10-11; İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü Arşivi, *Tekâyâ ve Zevâyâya Mahsus Defter* (E. H. Ayverdi'nin kısmen istinsah etmiş olduğu nüsha), 1341/1925,

nr. 279; Aysel Okan, *İstanbul Evliyaları*, İstanbul 1968, s. 186-192; M. Halit Bayrı, *İstanbul Folkloru*, İstanbul 1972, s. 162; M. Orhan Bayrak, *İstanbul'da Gömülü Meşhur Adamlar (1453-1978)*, İstanbul 1979, s. 125; Tahsin Öz, *İstanbul Camileri*, Ankara 1987, I, 124; M. Nermi Haskan, *Eyüp Tarihi*, İstanbul 1993, I, 83-85, 295-296; Mustafa Özdamar, *Dersâadet Dergâhları*, İstanbul 1994, s. 49-50; "Abdülvedüd (Şeyh)", *İst.A.*, I, 143-145; Semavi Eyice, "Ayvansaray", *DBİst.A.*, I, 494; M. Baha Tanman, "Yâvedüd Tekkesi", a.e., VII, 444-445.



M. BAHA TANMAN

## YAVLAK ARSLAN

(ö. 691/1292)

Kastamonu bölgesinde hüküm süren  
Çobanoğulları'nın önde gelen beyi  
(bk. ÇOBANOĞULLARI).

## YAVUZ, Ali Fikri

(1924-1992)

Cumhuriyet devri din âlimi.

5 Mayıs 1924'te Trabzon'un Çaykara ilçesine bağlı Akdoğan (Yukarı Hopşera) köyünde doğdu. Babası ilkököl öğretmeni Abdullah Selim, annesi Fatma Hanım'dır. İlkokulu Çaykara'da, ortaokulu Bayburt'ta tamamladıktan sonra 1943'te Trabzon Lisesi'nden mezun oldu. Erzurum'da üç yıl ticaretle uğraştı, ardından İstanbul'da askerlik hizmetini yaptı (1948). Çaykara Belediyesi'nde kâtiplik görevini yürütürken Hasan Râmi Yavuz'un Akdoğan köyündeki ders halkasına katıldı ve beş yıllık bir öğrenimden sonra ondan icâzet aldı. 1953'te Diyanet İşleri Başkanlığı'nca açılan vâzilik imtihanını kazandı. Kısa süren vâzilik görevinin ardından Ömer Nasuhi Bilmen döneminde İstanbul müftü yardımcılığına tayin edildi (1954). Burada iken İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi'ne devam etti, ancak fakülteyi bitirmedi. İbrahim Elmalı'nın müftü-

lük döneminde Gaziosmanpaşa müftülüğüne tayin edildiyse de kısa bir süre sonra vekâleten İstanbul müftülüğüne getirildi (1966). 1971'de Kadıköy müftüsü oldu ve 1976'da buradan emekliye ayrıldı. Son dönemlerinde böbrek yetmezliğinden mustaripti, 27 Aralık 1992'de bu hastalıktan Feneryolu'ndaki evinde vefat etti. Cenaze namazı Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Camii'nde kıldıktan sonra Karacaahmet Mezarlığı'nda defnedildi.

İslâmî ilimleri öğrenip öğretmeyi amaç edinen Ali Fikri Yavuz, uzun süreden beri kesintiye uğrayan din öğretimine ve dinî hayatın yeniden canlanmasına katkı yapmaya çalışmıştır. İstanbul İmam-Hatip Okulu ve Yüksek İslâm Enstitüsü öğrencilerine maddî ve mânevî destek sağlamış, bir kısmına derslerinde yardımcı olmuştur. İlim Yayma Cemiyeti, İbnülemin Mahmud Kemal İnal Vakfı, İlim ve Fazilet Vakfı gibi kuruluşların kurucuları ve yöneticileri arasında yer almış, emeklilikten sonra kendi evinde, Erenköy ve Fâtih camilerinde tefsir, fıkıh ve asıl uzmanlık alanı olan ferâize ilgili dersler vermiştir. Kendisi medrese usulüne göre yetiştiğinden başlangıçta İslâm dinine geleneksel mezhepçi açıdan bakmış, ancak zamanla bu tutumunda yumuşama meydana gelmiş ve Hanefîliğe mensup bir müslümanın gerektiğinde Şâfiî mezhebine göre de amel edebileceği görüşünü benimsemiştir. Herhangi bir tarikata intisap etmemiştir. Ona göre iyi bir kul olmak ve mânevî derecelerde elde etmek için bir mürşide bağlanıp ondan izin almaya gerek yoktur. Bununla birlikte Mehmet Zahit Kotku'ya ve Salih Bilgin'e (Hacı Salih Efendi) büyük saygı gösterirdi. Şöhrete, lüks ve israfa karşı çıkan Ali Fikri Yavuz hayatı boyunca düristlükten hiç ayrılmamış, Çaykara'da iken babası ile komşulardan biri arasında çıkan arazi ihtilâfi davasında babasının aleyhinde şahitlik yapmıştır. Yazdığı ilmihal kitaplarıyla Hanefî fıkıhına dair konuların geniş halk kitleleri tarafından öğrenilmesine yardımcı olmuştur.

**Eserleri. 1.** *Kur'ân-ı Kerîm ve Türkçe Meâl-i Âlisi* (İstanbul 1966). İlk defa bu eserde âyetlerin meâli ortadaki mushaf sayfalarının kenarında yer almış, bu şekil halk tarafından çok tutulmuştur. Meâl ilk defa Sönmez Neşriyat tarafından yayımlanmış, zaman içinde otuz baskısı yapılmış, son olarak *Kur'ân-ı Kerîm ve İzahlı Meâl-i Âlisi* adıyla neşredilmiştir (İstanbul 2008). **2.** *Açıklamalı-Muamelâth İslâm İlmihali-İslâm Fıkıhı ve Hukuku* (İstanbul 1970). Hanefî mezhebi esas al-

Ali Fikri  
Yavuz

narak yazılmış, ihtilâflı meseleler zikredilmeyip tercih edilen görüşler nakledilmiştir. 1977'de *Geniş İslâm İlmihali-İslâm Fıkıhı ve Hukuku* adıyla da yayımlanan eserin de otuzdan fazla baskısı yapılmıştır. 3. *İslâm İlmihali-Küçük İlmihal* (İstanbul 1972, Yunus Vehbi Yavuz ile birlikte). 4. *“İslâm'da Birlik ve Fıkıh Mezhepleri”* yahut *“Mezâhibin Telfiki ve İslâm'ın Bir Noktaya Cem'i”* Adlı Kitap Üzerine Bir İnceleme (İstanbul 1976). M. Reşid Rızâ'ya ait *Muḥâverâtü'l-muḥliḥ ve'l-muḥallid fi mes'ele'l-ictihâd ve't-taklîd* adlı eserinin Ahmet Hamdi (Akseli) tarafından *Mezâhibin Telfiki ve İslâm'ın Bir Noktaya Cem'i* adıyla yapılan tercümesinin (İstanbul 1332) Diyanet İşleri Başkanlığı'nın teklifiyle Hayreddin Karaman tarafından sadeleştirilerek yeniden yayımlanması üzerine (*İslâm'da Birlik ve Fıkıh Mezhepleri*, Ankara 1974) kaleme alınmış bir risâledir. Fıkıh mezheplerini ortadan kaldırmanın veya birleştirmenin yanlış olduğuna dikkat çeken risâleye karşı Hayreddin Karaman *Zarûrî Bir Cevap* adıyla bir eser yazmıştır (İstanbul 1976). 5. *Büyük İslâm İlmihali* (İstanbul 1984). Ömer Nasuhi Bilmen'e ait eserin sadeleştirilmiş şeklidir. Diğer eserleri: *Muhtasar İslâm Akaidi* (İstanbul 1964); *Otuz Ramazan Vaazları* (İstanbul 1968); *Resimli Hac Rehberi* (İstanbul 1973, Yunus Vehbi Yavuz ile birlikte); *Kur'ân-ı Kerîm'den Mücizeler Hikmetler ve Öğütler* (İstanbul 1984); *Peygamberimizin Dilinden Dualar ve Zikirler* (Konya 1991); *İslâm'da Evlilik Müessesesi* (İstanbul 1991). Ali Fikri Yavuz'un da içinde bulunduğu bir heyet tarafından tercümesine başlanan Ahmed Mustafa el-Merâgî'nin tefsiri (I-II, İstanbul 1989) tamamlanamamıştır. Yavuz bazı eserleri de sadeleştirmiştir: Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri* (I-III, İstanbul 1972-1975, İsmail Özen ile birlikte); *Zübdetü'l-Buhârî* (İstanbul 1985), Buhârî'nin *el-Câmi'u's-şâḥiḥ*'inin muhtasarı olan ve Ömer Ziyâeddin Dağüstânî tarafından derlenerek Türkçe'ye çevrilen eserin sadeleştirilmiş şeklidir.

**Tercümeleri:** *Muhtârü'l-Aḥâdis Tercümesi* (İstanbul 1964, 1972, Abdullah Aydın ile birlikte, Ahmed el-Hâşimî'nin *Muhtârü'l-ehâdisi'n-nebeviyye ve'l-hikemi'l-Muḥammediyye* adlı eserinden); *Babaların Çocuklara Öğütleri* (İstanbul 1965, İskenderiyeli âlim Muhammed Şâkir'in *Neşâ'ihu'l-âbâ' li-evlâdihim* adlı eserinden; bazı ilâve ve düzeltmelerle *Gençlere Öğütler* adıyla da yayımlanmıştır [İstanbul 1976]); *Peygamberimizin Dilin-*

*den Dört Halîfesi ve Ashabı* (İstanbul 1967, Kutbüddin el-Bekrî'nin *eş-Şalavâtü'l-hâmî'a bi-maḥabbeti'l-hulefâ'i'l-câmi'a li-ba'zî mâ-verede fi fezâ'ili'l-hulefâ'i'l-erba'a* adlı eserinden); *Ahlâk Hadisleri* (I-II, İstanbul 1970, Buhârî'nin *el-Edebü'l-müfred*'inden); *Kırk Kudsî Hadis (Kırk Hadis-i Şerîf [Metin ve Meal])*, İstanbul 1975, Şeyh Muhammed Trabzonî Medenî tarafından derlenen *el-lḥfâfâtü's-seniyye fi'l-ehâdisi'l-kudsîyye* adlı kitaptan seçme hadislerin tercümesiyle [*İzâhu'l-meknûn*, I, 13] Yavuz tarafından derlenen kırk kudsî hadisin çevirisinden ibarettir; *Riyâzû's-sâlihîn Tercümesi* (İstanbul 1992; eserin III. cildi Yavuz'un vefatından sonra Ali Sacit Türker tarafından tercüme edilmiştir); *Ölüm ve Sonrası / Kabir-Kıyâmet-Âhiret Hayatı* (İstanbul 2001, *Gazâlî'nin ed-Dürretü'l-fâhire fi keşfi umûri'l-âhire* adlı eserinden).

#### BİBLİYOGRAFYA :

*İzâhu'l-meknûn*, I, 13; II, 69; Veli Ertan – Hasan Küçük, *Cumhuriyet Devrinde Din Eğitimi Din Müesseseleri ve Din Âlimleri*, İstanbul 1976, s. 153-154; *Son Devir İslâm Âlimlerinden Çaykaralı Hacı Hasan Efendi -Hasan Rami Yavuz-* (haz. Yunus Vehbi Yavuz), İstanbul 2007, II, 83-97; Hüseyin Albayrak, *Trabzonlu Meşhurlar Ansiklopedisi*, Ankara 2008, s. 690-691; Haşim Albayrak, *Oflu Hoca Kauramını Oluşturan Din Adamları*, İstanbul 2008, s. 96-97; Ali Kemal Saran, *Omuzumda Hemençe: Cumhuriyet Devrinde Bir Medrese Talebesinin Hatıraları*, Ankara 2009, s. 103, 209-211, 270-271; Yunus Vehbi Yavuz, “Kur'an Hâdimi Ali Fikri Yavuz'un Ardından”, *Çaykaralılar Dergisi*, sy. 4, İstanbul 1993, s. 31-34; Süleyman Abdülhadi Yavuz, “Rahmetli Pederim Ali Fikri Yavuz”, a.e., sy. 4 (1993), s. 36; Süleyman Mollaibrahimoğlu, “Bize Işık Tutunlar”, *Dernekpaazarı Dergisi*, sy. 5 (1993), s. 16.



YUSUF ŞEVKİ YAVUZ

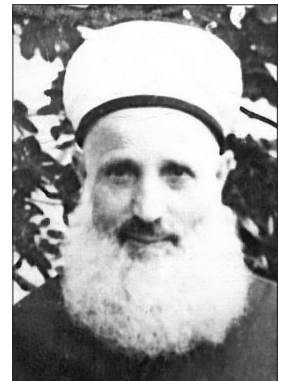
#### YAVUZ, Hasan Rami (1909-1982)

#### Cumhuriyet dönemi din âlimlerinden, vâiz.

Trabzon'un Çaykara ilçesine bağlı Akdoğan (Yukarı Hopşera) köyünde doğdu. Soyunun, Şehzade Selim'in Trabzon valiliği döneminde Şah İsmâil'in Akkoyunlular'a yönelik zulmünden kaçarak bu yöreye gelip yerleştiğine dair şifâhî bir rivayet vardır. Aile yakın dönemde Yarımğaoğulları diye bilinen Hacmustafaoğulları sülâlesine mensuptur. Babası Mehmed Zeki Efendi, annesi Âkile Hanım'dır. Babası Akdoğan köyünde dinî tahsil yaparken I. Dünya Savaşı'na gönüllü olarak katıldı ve Osmanlı-Rus savaşları sırasında Sarıkamış cephesinde şehid oldu. Bu sırada babaannesini, bir yıl

sonra da annesini kaybeden Hasan Rami kız kardeşiyle birlikte amcası İsmail Efendi'nin himayesine girdi. Savaş yıllarının getirdiği kıtlık ve yokluk ortamında okumaya heves etti. Kur'an'ı ve ilmihal bilgilerini mahalle camisinde öğrendi. İslâmî ilimleri tahsil etmeye başladığı ilk hocası sonraları Erzurum yöresindeki irşad faaliyetleriyle tanınan Salih Bilgin'dir (Hacı Salih Efendi). Kendi köyünde müderris Veliefendizâde Tayyip Zühdü Efendi'nin yanında öğrenimini sürdürdü. Kış mevsiminde uzunca bir yolu yalın ayak yürüyerek gittiği medresede hocasının takrir ettiği dersleri hemen ezberliyor ve yaşça kendisinden büyük öğrenci arkadaşlarına müzakere hocalığı yapıyordu. Gündüz derslere devam ederken akşamları Salih Efendi'den *Kaşidetü'l-bürde*'yi okuyup icâzet aldı. 1923'te medreselerin kapatılması üzerine dinî tahsilini yarıda bırakıp Çaykara İlkokulu'na girdi. Osman Turan'la aynı dönemde okumaya başladığı ilkokuldan maddî imkânsızlık yüzünden dördüncü sınıfta iken ayrılmak zorunda kaldı ve uzun yıllar sonra dışarıdan imtihana girerek ilkokul diploması aldı. 1932-1933'te askerlik görevini yerine getirdi. Ardından yarım bıraktığı İslâmî ilimleri tahsile yöneldi ve ders arkadaşı, eski Trabzon vâizi Kemal Poyraz ile (Parlak) birlikte Tayyip Zühdü Efendi'den okumaya devam etti. O devirde dinî ilimlerin öğretimi yasaklandığı için hocasının evine geceleyin gidip geliyordu. Bu arada altı ay gibi kısa bir süre içinde hıfzını tamamladı; Of'un Uğurlu (Çifaruksa) köyüne giderek Mehmet Rüstü Aşıkutlu'dan kıraat öğrendi ve aşere dersleri gördü. 1938'de Tayyip Zühdü Efendi'den eski medrese usulü icâzet alarak tahsilini tamamladı. 1940'ta ferâiz hocası Dursun Poyraz'ın kızı Ayşe Hanım'la evlendi; bu evlilikten dokuz çocuğu dünyaya geldi, bunlardan ikisi küçük yaşta öldü.

1938'de gayri resmî imamlık görevine başladı. İmamlık yaptığı köy halkı kendi-



Hasan Rami  
Yavuz